

Kastelendag Medemblik

DOOR

W. F. M. BRIEFFIES

Op verzoek van vele deelnemers aan de Kastelendag te Medemblik volgt hier de tekst van archivaris Drs. W. F. M. Brieffies.

Dames en heren,

We zijn hier vandaag bij elkaar op een historische plaats die u uiteraard als leden van de Nederlandse Kastelen Stichting wel bijzonder moet aanspreken. Naar ik heb begrepen is voor deze locatie gekozen omdat het dit jaar 700 jaar geleden is dat Medemblik stadsrechten verwierf. Dit feit, de stadsrechtverlening, hangt nauw samen met de bouw van het kasteel, al heeft de oorspronkelijke dwangburcht met wat u hier met eigen ogen kan aanschouwen, weinig meer gemeen. Maar dat zullen de deskundige sprekers die na mij komen u wel uit de doeken doen. Ik zal u vanmorgen als een soort inleiding, iets over de geschiedenis van Medemblik vertellen. Het zal u duidelijk zijn dat ik door de mij toegemeten tijd niet anders dan met zevenmijs-laarzen door die geschiedenis kan heengaan, hier en daar wat aanwijzend, zeer subjectief en zonder tot in finesses te treden.

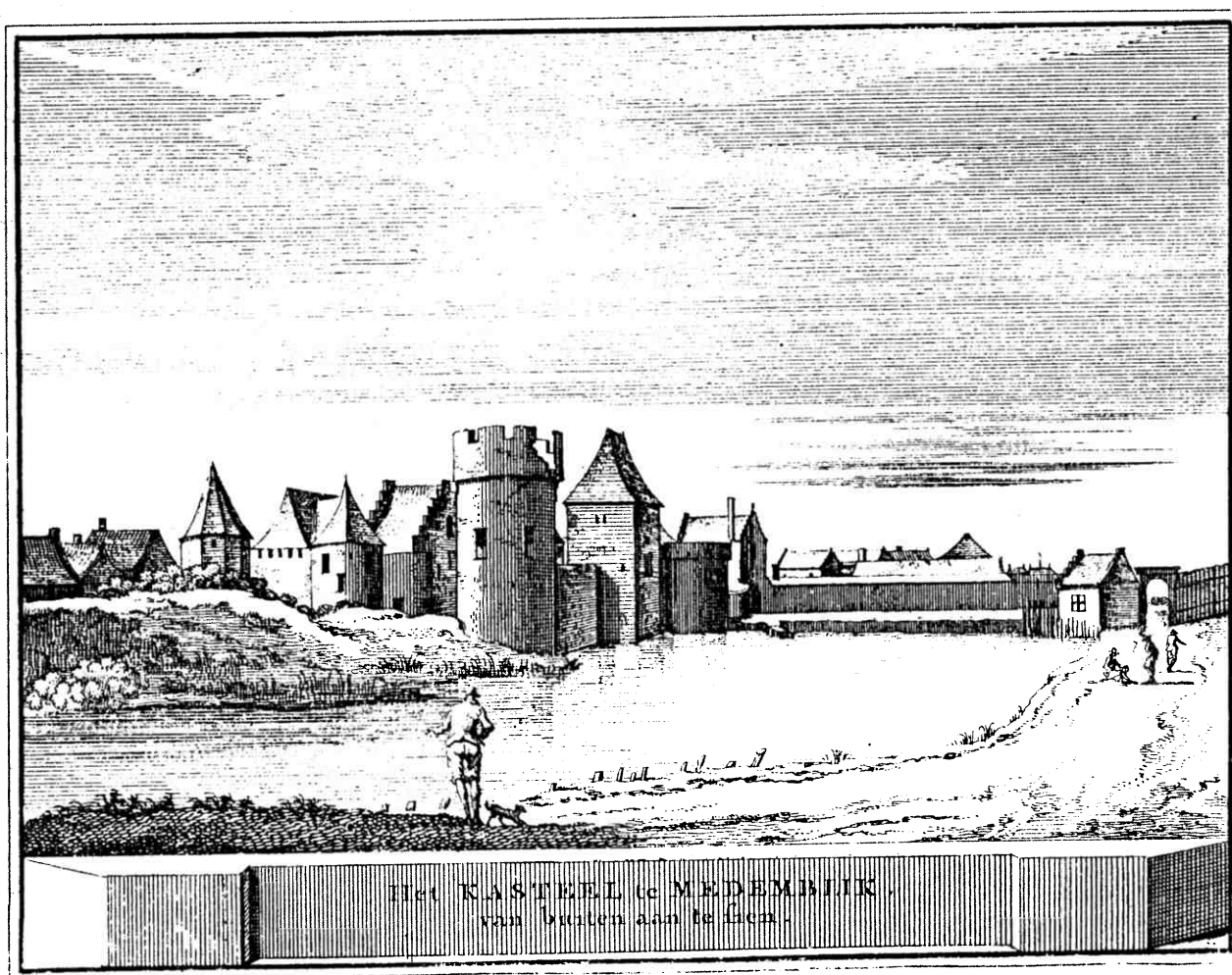
Het is nog niet zo heel lang geleden dat er over de vroegste geschiedenis van West-Friesland weinig te vertellen viel. Tot ver in de 20ste eeuw gold Noord-Holland, het kustgebied, als een streek waar archeologisch weinig te beleven viel. Uit opgravingen die vooral vanaf de jaren vijftig plaats vonden, is echter komen vast te staan dat in het Laat-Neolithicum, 3200 jaar v. C. reeds her en der nederzettingen waren, vooral aan de Noordzijde van West-Friesland: op de plaats van de tegenwoordige Waardpolder, de Groetpolder, Zandwerven, Kolhorn en Aartswoud.

Aan het eind van het Laat-Neolithicum, ca. 2000 jaar v. C., was er een periode van transgressie, waarin de zee ver naar het oosten en zuidoosten drong. Vrijwel heel West-Friesland veranderde in een wadden- en kwelergebied. Waarschijnlijk hebben zich alleen op de hoge geulruggen bewoners kunnen handhaven, omdat er onvoldoende verlanding optrad. Vondsten uit deze periode, vroege Bronstijd, ca. 2000 jaar v. C., zijn zeer schaars. Rond 1350 en in de eeuwen daarna nam de bevolking sterk toe, maar tegen het einde van de Bronstijd ca. 800 jaar v. C. verslechterden de omstandigheden als gevolg

van het stijgende grondwater, stagnerende afvoer en het oprukken van het veen. Die stagnatie in de afvoer van het grondwater werd veroorzaakt door de afsluiting van het z.g. Gat van Bergen na een nieuwe transgressie rond 1200 v. C. Het land werd onbewoonbaar. Alleen op de geulrug tussen Schagen en Medemblik, bij Opperdoes, zijn bewoningssporen vastgesteld uit de Midden- en Late IJzertijd, ca. 500 tot 100 v. C. Door de stijging van het grondwater is waarschijnlijk ook die nederzetting echter verlaten omstreeks 100 v. C. De bevolking trok naar het westen, naar de duinen langs de kust. Aan het eind van de derde eeuw, een tijd die gekenmerkt werd door oorlogen van Germaanse stammen (Friezen, Franken en Saksers) tegen het wankelende Romeinse Rijk, door volksverhuizing, zijn hoogstwaarschijnlijk grote delen van Noord-Holland ontvolkt. Pas uit omstreeks 650 n. C. zijn weer bewoningssporen aangetroffen.

De geschiedenis van de Westfriezen na die tijd wordt gekenmerkt door voortdurende strijd tegen enerzijds het water en anderzijds tegen de Hollandse graven om onafhankelijk te blijven. Door de ontelbare watervloeden die het N.W. deel van ons land teisterden vonden grote veranderingen plaats. Nadat omstreeks het jaar 1000 het Marsdiep was ontstaan kon het water van de Noordzee vrij naar binnen stromen en steeds meer land wegslaan. De Zijpe en wat nu de Anna Paulownapolder is veranderde in een waddenzee.

Oorspronkelijk was Wieringen met het vasteland verbonden, en ook Texel en Vlieland vormden één geheel met wat nu de Kop van Noord-Holland is. Hier lagen volgens oude berichten de gouwen Texla, Wiron en Westlingi westelijk van het Vlie, dat het Flevomeer tussen Vlieland en Terschelling door met de zee verbond, en waarlangs de vaart van het belangrijkste handelscentrum Dorestad (Wijk bij Duurstede) naar het noorden ging. Gaandeweg verbreedde het Vlie zich tot een zeeboezem, de Waddenzee ontstond. Van de gouw Texla bleven slechts de eilanden Texel en Vlieland over, van de gouw Wiron resteerde het eiland Wieringen. Wat men

J. S. F.

Het kasteel van Medemblik; gravure van J. Schijnvoet naar een tekening van Roeland Roghman, c. 1645.

Westlini genoemd moet hebben is het tegenwoordige West-Friesland.

Aan de hand van de rekonstruktiekaart van Beekman kunnen we de geografische situatie van omstreeks 1300 zichtbaar maken.

In de voorafgaande eeuwen hadden Hollandse graven al diverse pogingen ondernomen om West-Friesland te onderwerpen. Het voert te ver om hier op de krijgstochten in te gaan die in de 10e, 11e en 12e eeuw werden ondernomen. Zeker is dat de Westfriezen zich in hun waterrijke land, achter natuurlijke barrières als de Purmer, de Beemster, de Schermer en de Heerhugowaard betrekkelijk veilig moeten hebben gevoeld. Veel militaire akties vonden dan ook in het winterseizoen plaats, wanneer de sloten en plassen waren dichtgevroren. Bekend is dat graaf Willem II in 1256 met zijn paard bij Hoogwoud door het ijs zakte en door zijn tegenstanders werd doodgeslagen. Het is zo goed als zeker dat zij op dat moment niet wisten wie ze hadden verslagen, en toen het bekend werd van schrik het lijk onder een stookplaats in een boerderij verstopten. Tijdens de expeditie van 1272 slaagde de jonge graaf Floris V erin de plaats waar zijn vader lag, op te sporen, en het geraamte mee terug te nemen

om het op een meer passende plaats ter aarde te bestellen. Het verhaal wil dat Floris op die plaats een kapel liet bouwen. De weg daar in Hoogwoud heet nog steeds de Koningspade, en het is wel merkwaardig dat een perceel aan die weg 'Roomse kerk' wordt genoemd.

Geholpen door de watervloeden van 1278/1288, die de Westfriezen noodzaakten om tegen twee vijanden tegelijk te strijden, lukte het Floris V in zijn expeditie van 1288/1289 om het laatste verzet te breken. Hij toonde zich een verstandig bestuurder door zijn tegenstanders niet te zeer te vernederen. Het nieuw veroverde gebied werd niet bij Holland ingelijfd maar bleef daar administratief van geschieden. De Westfriezen hoefden de graaf van Holland niet als graaf te erkennen maar als heer. Zijn rechten werden in de zoenverdragen nauwkeurig omschreven. Zo was men hem wel bepaalde belastingen verschuldigd, maar geen goederen. Het ontstaan van feodaal bezit met alle gevolgen vandien werd hierdoor bemoeilijkt, zo niet onmogelijk. Heerlijkheden zouden pas later, na de opstand tegen het centrale gezag, ontstaan, maar ook deze zouden niet zo'n versnippering van eigendommen tot gevolg hebben als elders wel het geval was.

Ofschoon op diverse plaatsen, waaronder Medemblik, dwangburchten werden opgericht om elke poging tot verzet zo snel mogelijk te kunnen onderdrukken, wist de graaf door zijn bestuur toch de sympathie van de bevolking te winnen. Men kan zich voorstellen dat de Westfriezen, die nu definitief hun vrijheid hadden verloren, eerst een afwachtende houding hebben aangenomen. Des te opmerkelijker is het daarom dat Floris V zich in acht jaar (in 1296 werd hij zoals u weet door de Edelen vermoord) zo populair heeft weten te maken bij het gewone volk. Het waren de boeren in het Gooi die probeerden hem uit handen van de Edelen te bevrijden. Der Keerlen god, dat is: afgod van de boeren, werd hij genoemd. Dat betekent toch dat vooral het volk de gevolgen van zijn bestuur als positief moet hebben ervaren. Verbetering van de rechtspraak, die een einde maakte aan de willekeur, was een van de belangrijkste zaken bij een stadsrechtverlening. De waterstaatszorg bleef aanvankelijk nog in handen van de lokale overheid, met alle bezwaren van dien. Pas na verloop van tijd liet het centrale gezag zich gelden. De strijd tegen het water won aan effectiviteit en werd uiteindelijk bekroond met de aanleg van een waterbouwkundig werk van de eerste orde: de Omringdijk. Dat men ook in deze contreien Floris V na zijn gewelddadige dood betreurd blijkt uit het feit dat Melis Stoke in zijn Rijmkroniek speciaal de Westfriezen noemt onder degenen die bij de op de moord volgende wraakakties actief waren.

De vier delen van West-Friesland, het Geestmerambacht, het Niedorperambacht, het Houtwouderambacht en Drechterland kregen in 1289, na de voor hen noodlottig verlopen veldtocht van graaf Floris V, elk een gelijkkluidend handvest dat bekend staat onder de naam 'landrecht'. Het landrecht is in 1299, nadat de Westfriezen na de dood van Floris V tevergeefs geprobeerd hadden om hun onafhankelijkheid te herwinnen, vernieuwd. In deze roerige tijd, op het feest van Maria Boodschap (25 maart) 1288 – dat is volgens onze jaardagstijl 1289 – verleende Floris aan Medemblik stadsrecht, gelijkkluidend aan dat van Alkmaar. *Ob dilectionem libertatis oppidi* 'uit liefde voor de vrijheid van de stad', zoals de motivering in de aanhef van het charter luidt. Een gebruikelijke formulering die echter in schrille tegenstelling staat tot de vrijheid die men zo lang hardnekkig had verdedigd en waaraan zoëven een einde was gekomen. Dat Medemblik als eerste Westfries stad het stadsrecht verkreeg duidt erop dat er al een aanzienlijke nederzetting moet hebben bestaan. De betekenis als markt- of handelsplaats, die door de vestiging van de militaire sterkte nog zou toenemen, moet groter zijn geweest dan die van haar latere zustersteden Hoorn en Enkhuizen. Medemblik kreeg, als gezegd, een gelijkkluidend stadsrecht als Alkmaar, dat het weer van Haarlem had gekregen. Medemblik zou het weer op haar beurt, behoudens enige

toevoegingen, in 1355 en 1357 aan respectievelijk Enkhuizen* en Hoorn doorgeven. De geschiedwetenschap heeft dit verschijnsel 'stedenfiliatie' genoemd. Daarmee zou de gewoonte verbonden zijn dat het gerecht van een dochterstad, indien het in een bepaalde zaak geen vonnis kon wijzen, deze ter beoordeling aan de schepensbank van de moederstad kon voorleggen.

Dergelijke gevallen van z.g. 'hofvaart' zijn inderdaad bekend, maar het omgekeerde is eveneens het geval. Anderen hebben de overeenkomsten in de teksten van het stadsrecht van de 'gefilieerde' steden als een toevalligheid aangemerkt, in die zin, dat men eenvoudigweg de meest actuele, dus zo recent mogelijk bijgewerkte tekst als voorbeeld nam.

Na Medemblik, Enkhuizen en Hoorn werden in betrekkelijk korte tijd enkele combinaties van dorpen met het stadsrecht begiftigd. Grootebroek, Westwoud en Hem zijn als evenzovele steden de geschiedenis ingegaan. Andere dorpen werden bij naburige steden gevoegd, zoals de onder 'Veenhoop' bekend staande dorpen bij Hoorn, en Oostwoud, Opperdoes, Almersdorp en Wervershoof bij Medemblik. Zo was bij de opheffing van het Oosterbaljuwschap in 1415 geheel West-Friesland tot stad verheven. Het oorspronkelijke landrecht, hoewel niet opgeheven, was door de stadsrechten overbodig geworden. Bepalingen daaruit waren, voorzover van belang, in de stadsrechten opgenomen.

Over de motieven waarom aan vaak onaanzienlijke en verspreid liggende agrarische gemeenschappen het stadsrecht is verleend bestaan diverse theorieën. Ongetwijfeld zal het chronische geldgebrek van de graaf, verwickeld in de Friese- en Hanzeoorlogen, een rol hebben gespeeld. Stedelijke rechten werden immers gekocht. Een andere reden kan zijn dat de in de diverse dorpen aangestelde schouwen grote verschillen in de uitoefening van hun functie te zien hebben gegeven. Door hun aantal terug te brengen kreeg de graaf gelegenheid de voor dit ambt meest geschikte personen te kiezen. Er zijn verscheidene aanwijzingen dat het met de kwaliteit van de rechtspraak in veel gevallen slecht was gesteld en dat er misstanden heersten.

Daarmee zijn we bij de belangrijkste verandering gekomen die de stadsrechtverlening met zich mee bracht: de invoering van het poortrecht aan de ingezetenen van de stad en de invoering van de schepensrechtspraak. De poorters van de stad genoten volledige bescherming van lijf en goed en hadden diverse privileges, zoals recht op werk, op het drijven van een nering of op ondersteuning bij armoede, die niet-poorters moesten missen. Daartegenover stonden verplichtingen als heervaart, het betalen van belastingen en de verplichting geschillen ter beoordeling aan schepenen voor te leggen. Overigens bezaten de ingezetenen van de dorpen die met de stad waren

verenigd, soms wel 'landpoorters' of 'uutpoorters' genoemd, dezelfde rechten en plichten als zij die binnen de stad zelf woonden. In de schepenbank vertegenwoordigde de schout de graaf en de schepenen de burgerij al werden ook zij net als de schout door de graaf aangesteld. Wie het stadsrecht leest valt op dat het voor het grootste deel bestaat uit een lange opsomming van allerlei overtredingen en misdaden en de daarop gestelde straffen. Verder verleende het aan het gerecht de bevoegdheid om keuren te maken. Deze gebods- en verbodsbepalingen, vergelijkbaar met de bepalingen van onze tegenwoordige algemene politieverordening, dienden de lokale belangen. Uit de stedelijke keuren kan men allerlei interessante gegevens putten over het dagelijkse leven van die tijd. Er zijn allerlei bepalingen voor handelaars, die alleen binnen de vrijheid van de stad hun nering mochten drijven. De 'gasten', d.w.z. zij die geen poorter waren, mochten buiten de marktdagen niets verkopen. Er zijn bepalingen tegen vervalsing, het gebruik van ongeijkte maten en gewichten, op het gewicht van brood. Een aantal keuren probeert ordeverstoringen en straatschenderij tegen te gaan. Opvallend is het grote aantal brandkeuren, van groot belang in een tijd dat nog bijna uitsluitend huizen van hout werden gebouwd die met riet waren bedekt.

Schout en schepenen, aanvankelijk zowel belast met het bestuur als de rechtspraak, hebben in de loop der tijd hun eerstgenoemde taak ten gunste van de burgemeesters verloren. De burgemeesters, in het begin ook wel poortmeesters of raden genoemd, ontwikkelden zich uit het ambt van schotvanger. Zij moesten de belasting, het schot, innen, en hadden dus een belangrijke taak. Die taak werd nog belangrijker toen ze schout en schepenen gingen adviseren over te nemen bestuursmaatregelen, die in de keuren werden vastgelegd. Langzamerhand kregen de burgemeesters het bestuur van de stad in handen en beperkte de taak van schout en schepenen zich tot de rechtspraak.

De burgemeesters op hun beurt moesten bij belangrijke beslissingen de burgerij raadplegen, later beperkt tot de groep aanzienlijksten, de vroedschap. De vroedschap evolueerde al spoedig tot een gesloten college van, in Medemblik, zestien personen. De leden hadden zitting voor het leven en vulden opengevallen plaatsen zelf aan. De toenemende ingewikkeldheid van de samenleving eiste steeds verdergaande specialisaties van zowel bestuurders als ambtenaren. Functies als weesmeester, rooimeester, thesaurier en waagmeester ontstonden. Aan het eind van de achttiende eeuw had deze bestuursvorm zich duidelijk overleefd. In 1787 probeerde zij zich onder druk van de maatschappelijke veranderingen nolens volens aan te passen.

Het herstel van het gezag van de stadhouder had tot gevolg dat tevens het oude bestuursstelsel terugkeerde.

Na de inval van de Fransen in 1795 kreeg de burgerij ook op plaatselijk niveau medezeggenschap op bestuurlijk gebied.

In het boek dat ter gelegenheid van de Medemblikker stadsfeesten is verschenen, getiteld: 'Een nieuw Medemblikker scharrezoodje' heeft Henk Schoorl een artikel gewijd aan de economische teruggang van Medemblik tussen 1477 en 1556. Tijdens het bewind van de Bourgondische hertogen had Medemblik meegeprofiteerd van de rust en welvaart die in de Hollandse gewesten heerste. Handel en scheepvaart vormden de basis van die welvaart. Agrarische producten uit het Westfries achterland werden uitgevoerd. Medemblikker schippers voeren op de Oostzee, op Engeland en Frankrijk, en de retourvracht hout, granen, wol, zout en wijn vormden de basis voor een levendige handel. De na de dood van Karel de Stoute in 1477 oploeiende twisten berokkenden de vrije scheepvaart grote schade. De geldontwaarding nam hand over hand toe, met alle gevolgen vandien voor de handel. Herstel van de dijken na diverse doorbraken vergde handenvol geld. En tenslotte zorgden enkele uitzonderlijk natte jaren voor misoogsten. Het gevolg was dat het economische leven omstreeks 1500 volledig was gestagneerd. De terugloop van het welvaartspeil wordt vooral duidelijk als men de z.g. Informatie van 1514, een onderzoek ingesteld door de Staten van Holland naar de economische omstandigheden van de Hollandse steden en dorpen, vergelijkt met een soortgelijke enquête uit 1494. Tot overmaat van ramp werd Medemblik, evenals een aantal andere Westfries plaatsen het slachtoffer van de Gelderse oorlogen. Gelderse en Friese piraten blokkeerden de scheepvaart op de Zuiderzeesteden. In 1517 landde een vloot met Geldersen en Friezen onder aanvoering van Grote Pier op de Westfries kust bij Wer-vershoof. Medemblik werd na korte strijd overrompeld. Veel burgers die zich niet op tijd op het kasteel in veiligheid hadden weten te brengen werden gedood. Na plundering staken de overvallers de stad in brand, waarbij raadhuis, kloosters, kerk en talloze huizen verloren gingen. Alleen het kasteel bleef gespaard. Van Medemblik trok de bende langs Opperdoes en Twisk via Hoorn naar Alkmaar, een spoor van verwoestingen achterlatend. Na deze ramp kreeg de stad allerlei belastingvrijdommen van de landelijke overheid, en gelegenheid om in verschillende bisdommen geld in te zamelen voor de herbouw van de stad. Nauwelijks was de herbouw voltooid (in 1548 kwam het nieuwe stadhuis gereed) of de stad brandde in 1555 opnieuw tot de grond toe af. Opnieuw wist men betrekkelijk snel de schade te herstellen. De stadsplattegrond van Paulus Utenwael uit 1599 toont een geheel herstelde stad. De economische opleving die plaats vond na de overgang naar Willem van Oranje in 1572 zal het herstel ongetwijfeld hebben bespoedigd.

Het is hier niet de plaats om uitvoerig in te gaan op de schermutselingen tussen Geuzen en Spanjaarden aan het begin van de 80-jarige oorlog. U weet allemaal dat op 1 april 1572 de Geuzen bij verrassing Den Briel innamen. Lumey moet oorspronkelijk van plan zijn geweest, komende vanuit Engeland, Enkhuizen in te nemen om van daar uit de rest van het Noorderkwartier te veroveren. Alva had het plan doorzien en het raadzaam gevonden een vloot onder bevel van Boshuizen naar Enkhuizen te dirigeren, om krijgsvolk in de stad te posteren. Dat mislukte echter. Op 21 mei 1572 verklaarde Enkhuizen zich openlijk vóór de Prins van Oranje. Van Enkhuizen uit ging binnen korte tijd heel West-Friesland over naar de zijde van de Prins. Wat Medemblik betreft speelde het kasteel opnieuw een hoofdrol. Twee vendels soldaten onder de hoplieden Ruychaver en Kabeljouw en twee vendels burgers belegerden de stad, waarvan de meeste mannen zich op het kasteel bevonden. Pas toen men vrouwen en kinderen in het schootveld voor het kasteel opstelde, om de verdedigers het schieten te beletten, gaf men zich over.

In april 1573 kwamen de zes steden van het Noorderkwartier: Hoorn, Enkhuizen, Medemblik, Alkmaar, Edam en Monnickendam in Hoorn bij elkaar om over bestuurlijke zaken en vooral over de voortzetting van de oorlog tegen Spanje overleg te plegen. Haarlem werd op dat moment nog belegerd; in juli 1573 zou het capituleren. Amsterdam was nog Spaans. Het Noorderkwartier was dus van de rest van de provincie Holland afgesneden. Al gauw vergaderde men dagelijks. Het was het begin van het College van Gecommitteerde Raden van West-Friesland en het Noorderkwartier. Vergaderplaats was het gebouw aan de Rode Steen waar nu het Westfries Museum in is gevestigd. De gecommitteerden logeerden in het voormalige St. Ceciliaklooster. Ook dit gebouw bestaat nog, al is het in 1613 rigoureuus verbouwd. Tot 1977 diende het als stadhuis van Hoorn; thans is o.a. de VVV erin gevestigd.

De tijdelijke afscheiding van de rest van Holland was ook de oorzaak dat men in Hoorn een Munt oprichtte, omdat het onmogelijk was geworden om geld uit 's lands Munt in Dordrecht te krijgen. Toen na enkele jaren de militaire situatie was veranderd probeerden de Staten de Munt op te heffen. De Gecommitteerde Raden richtten in 1586 echter een nieuwe Munt op die beurtelings in Hoorn, Enkhuizen en Medemblik gevestigd zou zijn. Dit doorzetten tegen de wil van de Staten is een typisch voorbeeld hoe onafhankelijk het gewest zich voelde. Het besluit dat de Munt om de drie jaar in de drie Westfriesse steden zou zetelen heeft overigens tot allerlei geharrewar aanleiding gegeven. Pas in 1658 kwam Medemblik voor het eerst aan de beurt. Later werd de Munt niet meer om de drie jaar, maar om de tien jaar verplaatst. De Westfriesse Munt heeft tot eind 1806 bestaan; per 1-1-1807 zijn alle provinciale munthuizen opgeheven. Straat- en pandna-

De handelsroute Dorestad-Friesland via Kromme Rijn, Vecht, Almere in de vroege middeleeuwen.

men in de drie steden herinneren nog aan dit historische feit.

Ik heb u zoëven verteld dat uit de plattegrond van Medemblik door Paulus Utenwael uit 1599 blijkt dat de stad in dat jaar helemaal was herbouwd na de grote brand van 1555. Op de kaart is de Oosterhaven te zien, die in datzelfde jaar 1599 is gegraven. Er was na 1572 een nieuwe periode van bloei aangebroken. In 50 jaar tijd nam het inwoneraantal met meer dan 120% toe. Het groeide van 1800 inwoners in 1570 tot meer dan 4000 in 1622. Werkgelegenheid boden vooral de scheepvaart en de handel. In 1631 werden twee nieuwe havens gegraven: de Westerhaven en de Pekelharinghaven. Toch waren er toen al aanwijzingen dat het economische tij aan het keren was. Degenen die in de vroedschap tegen het graven van twee havens tegelijk hadden gestemd kregen gelijk. Bovendien bleken de uiteindelijke kosten twee keer zo hoog uit te vallen als was begroot. De schulden die men voor de realisatie van dit, in vergelijking tot de omvang van de stad, enorme project had moeten maken zouden de neergang versnellen. In de tweede helft van de 17e eeuw zakte de economische bedrijvigheid steeds verder in en in de 18e eeuw zette het verval dóór. De z.g. dode steden langs de Zuiderzee ontstonden, steden zonder economische bedrijvigheid of vertier, waar alleen het uiterlijk nog op een groots verleden wees. Natuurlijk woonden er nog wel vermogende lieden in de stad maar over het algemeen hadden zij hun kapitaal in de bloeiperiodes vergaard, of het door vererving verkregen. De ma-

laise trof, het was toen niet anders dan nu, vooral de gewone man. De rijkere burgers, de regenten die invloed hadden op het bestuur, hadden hun kapitaal over het algemeen belegd in onroerend goed of in staatsobligaties. De waarde van het onroerend goed volgde de schommelingen in de conjunctuur. Voor wie financieel in staat was perioden van waardedaling te overbruggen zonder te hoeven verkopen was dat geen bezwaar. De regenten die in het stadsbestuur zitting hadden waren evenals voorheen in een positie lucratieve betrekkingen onder elkaar of onder een kleine kring van familieleden te verdelen. Ambten als griffier of waardijn bij de Westfriesche Munt, Gecommitteerde Raad, bewindhebber bij de W.I.C. of kapitein ter Admiraliteit. De vijf admiraliteitscolleges, waarvan er één het College van het Noorderkwartier, beurtelings in Enkhuizen en Hoorn vergaderde, waren belast met alle zaken die betrekking hadden op de vloot en de beveiliging van de koopvaardij en de havens. Het ambt werd in 1680 met *f* 1.200,— gewaardeerd, viermaal het jaarinkomen van een werkman. De post van rekenmeester bij de Generaliteit spande de kroon met een tractement van *f* 1.460,—. Let wel: dit waren neveninkomsten.

Doordat vooral veel indirecte belastingen, accijnsen, werden geheven, werd de gewone man extra zwaar getroffen. Het gevolg was dat aan het eind van de 18e eeuw een groot deel van de bevolking op de rand van de armoedegrens leefde, of werd bedeed. De bestuurders werden intussen steeds vindingrijker in het uitdenken van allerlei nieuwe belastingen. Door de malaise was men niet in staat om het onderhoud van de vervallen stadspoorten en van het kasteel te bekostigen; de stenen die bij de af-

braak vrij kwamen verkocht men ten behoeve van het dijkonderhoud.

De vestiging van de Landswerf aan de Westerhaven in 1797, waar (vanaf 1828) marineschepen werden gebouwd, en later van het Koninklijk Instituut voor de Marine, dat in hetzelfde gebouw was gehuisvest, brachten wat werkgelegenheid. In 1850 vertrok de opleiding tot zeeofficier naar Breda; de gebouwen stonden leeg tot er in 1880 een Rijkskrankzinnigengesticht in werd gevestigd. In de 20er en 30er jaren van deze eeuw profiteerde Medemblik van de grote aantallen arbeiders in verband met de Zuiderzeewerken, de aanleg van de Wieringermeer en de Afsluitdijk, die voor hun aankopen op haar middenstand waren aangewezen.

Dames en heren, ik hoef gelukkig niet in mineur te eindigen. Ook Medemblik heeft geprofiteerd van de welvaartstijging na de 2e Wereldoorlog. Er zijn allerlei industrieën aangetrokken, waarbij de industrie die met de watersport samenhangt, zoals jachtbouw, een belangrijke plaats inneemt. Door de toegenomen welvaart is het aantal botenbezitters enorm gegroeid, en is de economische betekenis van de watersport steeds meer toegenomen. Kort geleden is de Pekelharinghaven, die ruim 100 jaar geleden was gedempt, opnieuw onder water gezet. Degenen onder u die Medemblik een jaar of langer geleden hebben bezocht hebben zelf kunnen constateren hoe ingrijpend het stadsbeeld is veranderd. Een historische situatie is hersteld, een historie waar de Medemblikers trots op zijn, maar die hen niet belet om het oog op de toekomst gericht te houden.

Ik dank u voor uw aandacht.